

El fil invisible

Converses amb setze celebritats
de la societat catalana

Ferran Adrià
Víctor-M. Amela
Mossèn Ballarín
Lluís Bassat
Santi Carulla
Montserrat Folch
Josep Maria Fusté
Teresa Gimpera

Mari Pau Huguet
Lluís Llongueras
Arcadi Oliveres
Joan Pera
Ventura Pons
Pilar Rahola
Araceli Segarra
Doctor Ramon Vila-Rovira

Josep Gamell Fornell

Pròleg de Julià Peiró

Pagès editors
LLEIDA, 2012

Pròleg

Per als qui no coneguin el Josep Gamell començaré explicant que en les seves entrevistes utilitza la senzillesa i la bonhomia com a grans claus per a guanyar-se la gent i arribar a la seva memòria i als seus sentiments. Ho anticipo perquè això, que sembla tan obvi, no és el més habitual entre els professionals de la informació, massa vegades ofegats pel desfici de ser més protagonistes que els entrevistats. Ben al contrari, ell sembla que vagi a fer-los una visita; com el bon amic que arriba a l'hora convinguda, i en lloc de seure i prendre cafè engega el magnetòfon i després observa —i observar no té res a veure amb xafardejar— tot l'espai que l'envolta; no hi ha detall que se li escapi, tot ho mira amb els ulls i la humilitat de l'aprenent, malgrat que el seu currículum el posa per damunt dels que presumeixen d'estrelles.

Ho ha fet centenars de vegades, perquè cada dijous publica al Diari de Sabadell una xerrada llarga, treballada, viscuda: «Casa meva és casa vostra.» Personatges de tots els estaments, cercles i cenacles, de totes les arts, professions i oficis, populars o anònims, de tots els graons de l'escala social, amb el fil comú de ser nascuts o arrelats a la ciutat i de fer la feina ben feta, aquest deliri que els catalans per sort encara no hem perdut: la necessitat d'anar a la feina a donar-ho tot, sense pensar si l'esforç es correspon amb la paga.

Conservo a la meua biblioteca, i no sóc sabadellenc (ho dic com a valor afegit), els deu volums que recullen aquestes entrevistes, titulats també «Casa meva és casa vostra». Llibres impagables que conformen la història viva i quotidiana, popular, entranyable d'una ciutat, el seu brogit constant. Un luxe que al nostre país només Sabadell, i gràcies al Josep, es pot permetre.

Ara, però, sense oblidar la tasca setmanal al diari, ha fet un pas més i ens sorprèn amb aquest llibre en què amplia l'espai a tot el país: El fil invisible. Converses amb setze celebritats de la societat catalana. Encara que continuen essent els mateixos éssers propers, tocats per la màgia de la seva calidesa. Llegia els textos que ara teniu impresos, estimats lectors, quan eren poc més que un projecte. Confesso que aquesta circumstància

em va produir una evident satisfacció, entre altres motius perquè de les celebritats que recull pràcticament a totes els he fet una o més entrevistes al llarg de la meua vida periodística, i algunes quan «no eren ningú», dit molt habitualment però que jo no accepto; més aviat s'hauria de dir: «quan ja eren el que són, però la gent encara no ho sabia».

A les primeres pàgines em trobo un dels catalans més internacionals, el Ferran Adrià, «el geni que es reinventa», segons l'autor. De seguida el defineix com a «simpàtic i amable, sense acabar d'ésser assequible, però no és distància ni hostilitat, és una punta de timidesa»; després afegirà que el Ferran guanya quan se li escapa el somriure de murri i la ironia pels ulls.

Què dir de la Mari Pau Huguet, una de les companyes més entranyables que vaig tenir a TV3? Ella mateixa explica una història que la retrata millor que mil imatges: «Quan em va arribar la popularitat molts veïns del poble no sabien com tractar-me; llavors els vaig reunir al cafè i els vaig dir: "Jo sóc la Mari Pau de sempre, la nena de Ca la Josepa. Si un dia veieu que canvio, em doneu una bufetada i tot arreglat"; però mai no ha calgut, és clar.» També a TV3 vaig conèixer la Pilar Rahola, arrauxada com poques; no esmenta gaire la seva infantesa i parla molt de política i dels polítics, com també del seu pas pel Parlament de Madrid, on va arribar amb la voluntat de fer pedagogia en un país que no vol escoltar.

Lluís Llongueras, Santi Carulla, Ventura Pons i Joan Pera són també vells coneguts. Al Llongueras, que tothom coneix com a perruquer, però sobretot és un magnífic artista, li posa a la boca una frase definitiva: «Sóc feliç perquè estic acompanyat quan estic sol.» El Santi farà aviat els seixanta-vuit anys, però encara li diuen que és guapo, i es conserva molt bé: «Tinc aquesta sort, i sense gaire esforç»; les fans que abans el perseguien ara el saluden, «i això és molt bonic», afegeix. Ventura Pons, un home que ha nascut dues vegades, com s'explica a l'entrevista, es confessa un somiador que toca de peus a terra, tan de peus a terra que no dubta a dir: «Els actors que saben fer riure després són molt bons dramàtics.» I Joan Pera, precisament actor, no cal dir-ho, es defineix com «un simpàtic en un país d'avorrits i antipàtics», que li agradaria esquiar, banyar-se, anar amb bicicleta..., il·lusions que no pot complir, perquè només té temps per al teatre.

De la Teresa Gimpera afirma que va ser la model i actriu catalana més guapa dels anys seixanta, «la musa de tota una generació». És cert, no s'equivoca gens, i també se la va conèixer com «la chica de la tele», per la quantitat d'espots que va protagonitzar. Poques coses podria dir, en canvi, de Josep Maria Fusté, que va defensar tants anys els colors del Barça, i de l'escaladora Araceli Segarra, ja que mai no he tingut aficions esportives. De Fusté vull destacar una frase imprescindible: «Catalunya i el Barça no poden viure l'un sense l'altre», i de l'Araceli, que es veu presumida: «cada vegada me'n torno més, i això m'agrada», no dubta a confessar, tot seguit, que compra de rebaixes.

La doctora Montserrat Folch va saltar a la popularitat quan va aprimar Rocío Carrasco, la filla de Rocío Jurado, amb la dieta de la carxofa, però ja feia anys que s'havia especialitzat en nutrició i dietètica, i ara té clients —sobretot clientes— de fama; diu: «Seguir una dieta pot canviar el caràcter, ja sigui per a millorar-lo o per a empitjorar-lo.» El seu marit, el cirurgià plàstic Ramon Vila-Rovira, «artesà de la bellesa», no s'amaga els seixanta-tres anys comptant des del naixement, encara que ell viu els quaranta i escaig: «Ser jove és una qüestió d'actitud», diu.

Parlar d'un col·lega sempre és perillós, i més si té un punt d'enigmàtic (paraula del Gamell) com és el cas del Víctor Amela, conegut sobretot per les seves cròniques a «La Contra» de La Vanguardia, que publica des de 1997; a la pregunta: «Tothom es mereix una entrevista?», contesta: «Gairebé tothom té experiències per a compartir, coneixences que ens poden ser útils; la nostra feina és trobar aquestes persones i preguntar bé.» També sembla perillós parlar d'un doctor en ciències polítiques i president de l'entitat cristiana Justícia i Pau com és Arcadi Oliveres, però respiro fondo quan llegeixo que a la pregunta: «De petit, què volia ser?», contesta: «Papa de Roma», encara que després s'ha convertit en un referent dins dels moviments socials.

Lluís Bassat, publicitari i empresari, el defineix com un home «de calma britànica, però d'idees expressades rotundament»; ha creat dotzenes d'anuncis d'èxit, com el del gos abandonat en una carretera: «No l'abandonis. Ell mai no ho faria», i l'espot d'un pare donant el biberó al seu nadó, mentre una veu diu: «La mare m'ha portat a dins durant nou mesos. Ara et toca a tu, pare.» Com toca, per a acabar, que ja m'allargo massa, mossèn Ballarín, «una peça estranya dins del món clerical», segons confessa ell mateix, «un boig no perillós», però sobretot un jove de noranta-un anys, amb una vitalitat extraordinària malgrat el marcapassos, capaç de dir, amb una «rialleta de nen entremaliat»: «Els capellans haurien de tenir més bon humor i estar menys preocupats pels bisbes i els papes; el jovent, acostumat a remenar el cul a les discoteques, no aguanta les misses tal com les fem avui.»

Total, setze personatges dels quals s'explica, en un centenar de preguntes i respostes, més la presentació i un anecdotari final, la seva vida fil per randa, sense oblidar detalls tan curiosos com el nom del perfum que utilitzen. Textos que he llegit d'una tirada, i m'ho he passat molt bé. Segur que vosaltres pensareu el mateix, i direu amb mi: gràcies, Josep, per ser com ets i per viure les entrevistes tal com les vius.

Julia PEIRÓ
Periodista i escriptor

Presentació

En presentar aquest llibre d'entrevistes hem de constatar, d'antuvi, la bona salut del gènere, que se m'acut que devia ser inventat, si fa no fa, uns dos mil cinc-cents anys enrere per Sòcrates, el filòsof grec que allixonava els seus deixebles a còpia de preguntes que exigien d'aquells la resposta oportuna: tot fent periodisme, feia filosofia. Rastrejant aquests diàlegs, en trobem la clau en unes paraules del titulat Gòrgies, o de la retòrica. Diu, en efecte, el mestre: «Voldries, Gòrgies, que continuéssim en part interrogant i en part responent, com estem fent ara...? Doncs, si us plau, mantén el que has promès i limita't a donar breus respostes a cada pregunta.» No obstant això, entenc que la bona entrevista no es pot limitar a un joc de simples preguntes i respostes, per entremaliades que siguin; cal donar un retrat al més veraç possible del personatge entrevistat tot relacionant-lo amb el context en què es mou, amb l'aire que respira, amb els objectes que l'envolten; reflex tot plegat de la seva personalitat i dels seus gustos o de les seves manies. Un il·lustre periodista, mestre del gènere, fou Indro Montanelli, i autor d'uns «Incontro» exemplars. D'ell s'ha dit que, a més de preguntar, sabia escoltar; en lloc de dissecar els personatges a través d'un formulari preparat sàviament, els deixava anar a la seva: mentre parlaven, la sagaç mirada de l'autor seleccionava un gest, un objecte, un detall que subratllés la psicologia de l'entrevistat i el situés de manera definitiva en el seu ambient. Veiem, doncs, que la tècnica o l'art —ambdós mots són etimològicament idèntics— de l'entrevista es fonamenta en unes sòlides bases d'informació, observació i intuïció, principalment. És aquest valor de document el que permet de transformar el periodista de simple testimoni de l'actualitat en notari de l'època, perquè, certament, és qui en dóna fe. El llibre *El fil invisible. Converses amb setze celebritats de la societat catalana* constitueix un calidoscopi, una galeria de retrats de la Catalunya del principi del segle XXI, i ens diu puntualment qui són, com pensen, com actuen alguns dels nostres ciutadans més representatius en àmbits molt diversos, de manera que d'aquest conjunt de persones es

pot deduir el teixit o mosaic que componen entre tots i que projecta la seva imatge sobre el llenç de la història de Catalunya. En temps de dificultats com els actuals, bo serà recordar que les moltes crisis per les quals ha transitat el nostre país ens han fet més avesats a saber com trampejar vents poc favorables i temporals de tota mena. I davant d'aquesta constatació haurem de concloure que la nostra és una societat formada per persones inconformistes, emprenedores i lluitadores, en ocasions arrauxades, que anhelan fer grans coses i que en molts casos aconseguen allò que es proposen. Així doncs, conèixer com són i com pensen algunes d'aquestes persones que fan que Catalunya no s'aturi i progressi és sempre oportú. Les entrevistes que s'apleguen en aquest llibre ens ajudaran a fer-ho. Fins i tot aconseguiran, molt probablement, que en moltes d'aquestes personalitats ens sentim de vegades reflectits, bé sigui a través dels seus records, ideologies, inquietuds, temors, il·lusions, afeccions, deficiències, senys, rautes o maneres de ser. Tot plegat, entrellaçant encara més un fil invisible i molt sòlid que, d'alguna manera, ja ens uneix i que està fet d'un material impossible de trencar.

Josep GAMELL i FORNELL

Ferran Adrià

Cuiner

El geni es reinventa

Ens trobem al Bulli, llegenda gastronòmica, situat just abans d'arribar a la cala Montjoi, cala màgica a sobre del mar, d'aigües tranquil·les, sense gaire onatge ni vent per la seva situació, a set quilòmetres del centre urbà de la vila de Roses, a la Costa Brava. Amb cotxe s'hi arriba per una carretera estreta. És un paratge aïllat, silenciós, envoltat per les muntanyes pirinenques del cap de Creus. El paisatge, espectacular, provoca un estat idíl·lic de benestar i pau interior. Com el caràcter filosòfic d'un temple budista. És un quart d'una del migdia d'un calorós dissabte del mes de juliol i el sol reverbera a la cara de Ferran Adrià, que ha d'aclucar tot sovint les parpelles, mentre parlem en direcció cap a l'interior de l'establiment. El cuiner es mostra simpàtic i amable, sense acabar d'ésser assequible. No és distància ni hostilitat; és, com si diguéssim, una punta de tímidesa. La seva imatge és impecable: porta un vestit blanc, immaculat, davantal llarg d'elegant blau marí i pantalons texans del mateix color. Així vesteix una icona mundial, una de les persones més influents del món segons la revista Forbes, l'alquimista que, trencant motllos i estereotips, ha revolucionat la innovació i la creativitat culinària, capaç d'enlluernar els universitaris de Harvard o de suscitar un reportatge de divuit pàgines a The New York Times; el xef nascut al barri obrer de Santa Eulàlia, a l'Hospitalet del Llobregat, que ha fulminat tots els rècords històrics, d'èxits i reconeixements. Un mite culinari vivent. Ja som a l'interior del temple gastronòmic. Seiem en un còmode sofà de color cru; curiosament observo que els quadres de la sala reposen a terra, recolzats a la paret. La decoració és càlida, marcadament marinera, exquisida; transmet bellesa, personalitat i sentiment. Cerca, com la mateixa cuina d'Adrià, el sabor essencial de les coses. L'art del Bulli consisteix a alquimitzar productes, proveir-los de bellesa plàstica i connexió, per fer detonar emocions. Aquesta és la seva gran lliçó. Ferran Adrià guanya molt en les distàncies curtes, quan se li escapa el somriure de murri i la ironia pels ulls. Gran en cos menut, la seva veu és densa, convincent. Enraona molt ràpidament perquè encara pensa més de pressa; de vegades, costa seguir el seu ritme. Em crida

especialment l'atenció el llapis que porta a sobre de l'orella potser per si, de cop i volta, l'enginy es desperta i li suggereix alguna idea inesperada. La seva cara té el gest seriós, propens a la concentració, i els seus ulls, molt desperts, espurnegen ambició, aquella saludable ambició dels éssers combatius. És una mirada que deixa entreveure, també, un profund cabal de fe, d'optimisme. A mesura que la conversa s'anima, la seva certa reticència inicial, el perceptible control exercit sobre tot el que s'apropés a la confiança, comença a cedir com una palanca silenciosa. Llavors surt l'home pletòric d'idees i iniciatives, aquell que entén el seu viure com una agitació constant. Aquesta sensació s'emfatitza quan parla dels temes que actualment més l'ocupen, com ara el nou projecte El Bulli Fundació; llavors, les seves paraules es projecten en una acció febril. I és que el proper 30 de juliol de 2011, d'aquí a només vint-i-tres dies, aquest Bulli, el vell Bulli, tancarà durant dos anys per a obrir el 2014 en un format completament nou, centrat en l'exploració dels límits de la creativitat, des d'un punt de vista interdisciplinari. El millor xef del món es reinventa. I la seva veu, en contar-ho, pren un to d'alegria gairebé juvenil. Adrià viu lluny de la nostàlgia. «Sóc extremadament pragmàtic», confessa. No obstant això, també m'aventuro a intuir que sigui potser un d'aquests éssers humans que, quan exterioritzen els seus sentiments, encara fan cenyir més l'emoció interna: l'escanyen, l'esborren. Per això és a la cuina on es descobreix el vertader signe de la seva sensibilitat latent, tot expressant-hi harmonia, creativitat, felicitat, bellesa, poesia, complexitat, màgia, humor, provocació, cultura. Mentre em dispo a engegar la gravadora, Adrià somriu alegrement tot evocant la seva aventura triomfal, com si la gràcia hagués caigut damunt seu i el mantingués en èxtasi. La vida l'inspira.

Ferran, això és un paradís...

Sí, però jo no vaig néixer aquí, eh? Jo sóc del barri obrer de Santa Eulàlia, de l'Hospitalet de Llobregat. Concretament del carrer d'Enric Morera. I sóc molt barceloní, també. La veritat és que els últims vint-i-set anys de la meva vida han estat molt estranys perquè durant sis mesos l'any he viscut aquí, per la qual cosa podríem dir que sóc empordanès empordanès; i els sis restants entre Barcelona i el món. Segurament molt poques persones han viscut d'aquesta manera durant vint-i-set anys de la seva vida. I això marca molt.

Hi tornes sovint, a l'Hospitalet, al teu barri?

M'agrada anar-hi de tant en tant. Els meus pares encara hi viuen.

Quan ara passeges per aquells carrers, quina sensació experimentes: nostàlgia, alegria...?

Jo sóc una persona cada vegada més pragmàtica. Això no vol dir que de vegades no m'emocioni, és clar; però el passat no es pot canviar.